

POROČILA – OCENE

LEVSTIKOVE NAGRADE 2019

Levstikova nagrada je bila prva založniška nagrada v povojnem obdobju. Mladinska knjiga jo je prvič podelila pred 70 leti (1949) z namenom, da bi spodbujala slovenske književnike, slikarje in znanstvenike k ustvarjanju za mlade bralce.

Mladinska knjiga jih je nato vsako leto podeljevala pesnikom in pisateljem, ilustratorjem in avtorjem poljudnoznanstvenih del za izvirne stvaritve, ki so bile po mnenju strokovnih žirij najboljši dosežki preteklega leta v otroškem in mladinskem programu založbe. Od leta 1989 se nagrade podeljujejo bienalno.

Mladinska knjiga je ob petdeseti obletnici prve podelitve Levstikovih nagrad (1999) uvedla še Levstikovo nagrado za življenjsko delo. Tako od leta 1999 bienalno podeljuje štiri nagrade: za življenjsko delo na področju književnosti za otroke in mladino, za življenjsko delo na področju knjižnih ilustracij za otroke, za izvirno leposlovno delo in za izvirno ilustracijo.

Ob svoji 70-letnici (2015) se je Mladinska knjiga vsem prejemnikom Levstikovih nagrad za življenjsko delo poklonila s ploščami pod stebriščem knjigarne Konzorcij na Slovenski 29 v Ljubljani, prostor pa poimenovala Levstikove arkade. To je poklon avtorjem,

ki so v slovensko kulturno krajino vnesli izjemne knjižne bisere za otroke in mladino. Odtlej dopoldanski razglasitvi Levstikovih nagrajencev sledi še simbolična otvoritev plošč aktualnih prejemnikov Levstikovih nagrad za življenjsko delo.

Nominiranci za Levstikovo nagrado 2019 za izvirno leposlovje za otroke in mladino so bili:

- Janja Vidmar za knjigo *Črna vrana*
- Nataša Konc Lorenzutti za knjigo *Nisem smrklja* z ilustracijami Ane Zavadlav
- Andrej E. Skubic za zbirko *Trio Golaznikus* z ilustracijami Tanje Komadina
- Boštjan Gorenc – Pižama za knjigo *Šnofijeva družčina 3: herojski hologram, prefrigani palček in besni barabin* z ilustracijami Mateja De Cecca
- Anja Štefan za knjigo *Drobtine iz mišje doline* z ilustracijami Alenke Sottler

Nominiranci za Levstikovo nagrado 2019 za ilustracijo so bili:

- Jure Engelsberger za ilustracije v knjigi *Prvotnost* Ferija Lainščka
- Maša Kozjek za ilustracije v knjigi *Medved z miško na rami* Miroslava Košute
- Alenka Sottler za ilustracije v knjigi *Drobtine iz mišje doline* Anje Štefan
- Peter Škerl za ilustracije v knjigi *Butalci* Frana Milčinskega
- Ana Zavadlav za ilustracije v knjigi *Čriček in temačni občutek* Toona Tellegena (v prevodu Staše Pavlovič)

Levstikovni nagradi za življenjsko delo 2019 je Mladinska knjiga namenila pesniku, pisatelju in dramatik **Borisa A. Novaku** ter ilustratorki **Jelki Godec Schmidt**, za izvirno leposlovno delo oziroma ilustracije je nagradila **Anjo Štefan** za *Drobtine iz mišje doline* in **Ano Zavadlav** za opus ilustracij zadnjih dveh let, še posebej pa za knjigo *Čriček in temačni občutek* Toona Tellegena. Anja Štefan je za *Drobtine iz mišje doline*, ki jih je ilustrirala Alenka Sottler, lani dobila tudi nagrado večernica.

Žirijo za izvirno leposlovje za otroke in mladino so sestavljali Tjaša Koprivec Vuga (predsednica) dr. Peter Svetina in Irena Matko Lukan, žirijo za izvirne ilustracije pa Jelka Reichman (predsednica), Milan Erič in Pavle Učakar. Žiriji za življenjsko delo je predsedoval glavni urednik Mladinske knjige Bojan Švigelj.

Letošnje nagrade so bile podeljene 13. junija. Svečana podelitev je bila na vrtu Gostilne pri Koširju v Šentvidu, istega dne dopoldne so simbolno odkrili še novi plošči pod Levstikovimi arkadami.

Prejemniki Levstikovih nagrad 2019 (od leve proti desni): Ana Zavadlav, Boris A. Novak, Jelka Godec Schmidt in Anja Štefan

Utemeljitev nagrad za življenjsko delo:

Pesnik, pisatelj, dramatik, esejist, prevajalec **Boris A. Novak**, eden najboljših

slovenskih književnih ustvarjalcev, je tudi za otroke in mladino ustvaril izvirni in izrazno močan opus, s katerim se uvršča v sam vrh mladinske in otroške književnosti na Slovenskem.

Že s svojo prvo pesniško zbirko *Prebesedimo besede!* (1981) je tudi najmlajšim odprl vrata tistemu, kar sam poimenuje »zven besed in pomen zvenenjak«. Z vsako naslednjo pesniško zbirko nas s svojim mojstrstvom in izbrušenostjo vabi v svet otroške radovednosti, čudenja, v svet domišljije, igre z besedami ..., skratka v umetnost, kjer lahko najdemo lepoto in skladnost, radost in bolečino, strah in pogum, divjost in humor, tišino in pesem, globoke izvire moči za so/bivanje in iskanje pravih poti (biti je ljubiti in ljubiti je biti). Tudi pri pravljicah, lutkovnih in radijskih igrah za otroke je njegova umetniška prepričljivost povezana z otroško perspektivo, zvenenjem in poezijo. Mlademu bralcu in njegovemu odraslemu se razkrivajo vpogledi v pesniške čudeže. Lahko se strinjamo z Goranom Deklevo, ki je v utemeljitvi Prešernove nagrade za življenjsko delo zapisal: »... da je prav z Novakom slovenska poezija našla sladostrasten, tenkočuten in zastrašujoče okreten, imaginativno nebrzdan, pa po potrebi oblikovno tudi discipliniran, prepoznavno individualen glas, ki jo je v pomembni meri pomagal usmeriti na novo pot ...«. Tako tudi v pesništvu za otroke in mlade. Pomislimo le na njegove številne nastope med mladimi in antološke pesmi, kot so *Marjetičine meditacije*, *Šola ustvarjalnega pisanja*, *Šola ustvarjalnega branja*, *Zakompleksana pesem*, *Blabla*, *Brez hlač*, *Odmev*, *Šalica*, *Vesela jutranja uspavanka*, *Policaj je palicaj ...* Po drugi strani pa se njegove pesmi, ki so namenjene odraslim, globoko dotaknejo tudi mlajših bralcev in bralk. Omenimo lahko njegove *Definicije*, ki so čvrste, kratke, polne igre in hkrati tako močne, da se za vedno vtisnejo v spomin. Ali pa pretresljivo bolečo pesem *Sodobna*

balada, ljubezensko *Dlaneno platno* in *Narcis in eho*, ki jih mladi bralci in bralke želijo poslušati vedno znova.

Novakovo oko nas že skoraj tri desetletja vabi v zakladnico pesniških oblik: pesmarica *Oblike sveta* je prvič izšla leta 1991, drugič leta 1997 z naslovom *Oblike srca* in potem še tretjič leta 2016, ko so luč sveta ugledale *Oblike duha*. Ta edinstvena zakladnica se širi, vsakokrat naraste približno za sedemdeset novih pesniških oblik. Kot je zapisal Aleš Berger pri prvi izdaji: »Poezija je ena, njene oblike pa nepreštevne; od nekdanj so pesniki za svoje misli in občutenja izumljali raznolike in kar najbolj umetelne školjke, da so vanje polagali svoje besede in upali, da se bo okrog njih strdil biser nesmrtnosti.«

Še nečesa ne smemo pozabiti: Boris A. Novak je bil nekaj let tudi urednik literarne revije za otroke *Kurirček* in urednik leposlovja za otroke v založbi DZS, kjer je s svojim znanjem, odprtostjo in odnosom do umetnosti usmerjal in vplival na sodobnike in nekatere najpomembnejše bodoče književne ustvarjalce. Tudi zato lahko rečemo, da je s svojim ustvarjanjem pustil globoko sled ter našo literarno in kulturno krajino zaznamoval za vedno.

Slikarski talent **Jelke Godec Schmidt** se najbolje izraža skozi zgodbe. Razvila je svoj prepoznavni slog, ki najbolj sije iz slik za knjigo *Grimmove pravljice* ali v knjigah *Muca prede nitke zlate*, *Petelinček Kratkorepec* in mnogih drugih. Njene ilustracije pripovedujejo na enostaven, skromno okrašen način, navidez robusten, a slikarsko močan in ekspresiven. Prizorišča in figure govorijo jezik ljudskih prapodob, nastalih v nekih oddaljenih časih. Toda barve so sodobno živahne in žareče, vendar tako, da ne spreminjajo klasičnih dramatičnih literarnih nastavkov in sporočil. Podobe so videti kot skrivnostni prizori, kjer

slutimo stare pripovedke, a skrojene, konstruirane in naslikane za današnji dan.

Poleg teh del pa že desetletja vzporedno ustvarja tudi za revije *Pil*, *Ciciban* in *Cicido*. Predvsem pri slednjih dveh je prav v vsaki številki njena ilustracija; če ni ilustracij za zgodbe ali pesmi, pa je vedno prisoten skrivnostni in že skoraj polnoletni škrat Zguba. Tolikokrat se je že izgubil in našel, da so izšle že tri knjige o njegovih skrivanjih. Tudi stripa *Cicibanda* in *Vrtec Pri veseli kravi* sta že dolgo na svojem mestu z vedno novimi dogodivščinami. To so najbolj priljubljene strani v revijah *Ciciban* in *Cicido*. In prav v stripih se izkaže, da Jelka premore velik smisel za humor. Njene avtorske slikanice odlikujejo odlična risba, zgodbe, polne norčij in otroške radovednosti, naivnosti ter nagajivosti. Odstirajo nam vse razsežnosti njene domišljije, svetove za njeno, našo in otroško zabavo.

Omenimo še njeno ustvarjanje pri šolskih učbenikih in poljudnoizobraževalnih gradivih. Izjemna, zanesljiva, inovativna – odlična sodelavka je.

Jelka Godec Schimdt ustvarja že štiri desetletja. Skorajda ni otroka na Slovenskem, ki ne bi vzljubil njenih razigranih, hudomušnih in sočutnih pošasti, živali in otrok.

DESETNICA 2019

Desetnica je nagrada za otroško in mladinsko književnost, ki jo podeljuje